

PANDANGAN SEMESTA MASYARAKAT MELAYU PERSPEKTIF PERUBATAN TRADISIONAL

Nurdeng Deuraseh

Abstrak

Makalah ini akan mengenal pasti pandangan semesta masyarakat Melayu berkaitan perubatan. Fahaman mengenai perkara ini adalah penting kerana pandangan semesta merupakan antara elemen penting dalam usaha mengetahui pemikiran dan tingkah laku manusia. Ia merupakan teras pembentukan dan kerangka persepsi masyarakat dan berkait dengan minda seseorang atau anggota masyarakat sama ada daripada perspektif idea, pandangan, fahaman, kepercayaan dan sebagainya. Pandangan semesta masyarakat Melayu, yang merupakan penduduk asal di Tanah Melayu dan merupakan etnik majoriti di Malaysia iaitu 58.6% pada tahun 1911 dan 49.8% pada tahun 1957, (Population Census of the Federation of Malaya, laporan no. 14, 1957; Rancangan Malaysia Kesembilan 2006-2010), telah dipengaruhi oleh pelbagai budaya terutamanya pengaruh Hindu-Budha dan Islam. Pengaruh pandangan semesta Islam terserlah hingga Islam dimasukkan dalam takrif Melayu dalam Perlembagaan Malaysia.

Abstract

This paper will identify the worldview of Malay community in traditional medical perspective. Understanding on this matter is important element in the effort to know the community thought and behavior. It is the core of the formation and framework of public perception and relate to the mind of a person or community either from the perspective of ideas, opinions, ideologies, beliefs and so on. The worldview of Malays, who are natives of Malaya and the ethnic majority in Malaysia, 58.6% in 1911 and 49.8% in 1957 (Population Census of the Federation of Malaya, report no. 14, 1957; Ninth Malaysia Plan 2006-2010), was influenced by various cultures, especially the influence of Hindu, Buddhist and Islamic. The influence of Islamic views to Malay community is obvious when Islam is included in the definition of Malays in the Constitution of Malaysia.

Key words: worldview ; malay community; malay traditional medicine

Nurdeng Deuraseh is an Associate Professor at the Department of Government and Civilization Studies, Faculty of Human Ecology, Universiti Putra Malaysia.

Pandangan Semesta Teras Persepsi Masyarakat Melayu

Pandangan semesta masyarakat merupakan antara elemen penting dalam usaha mengetahui pemikiran dan tingkah laku manusia. Ia merupakan teras pembentukan dan kerangka persepsi masyarakat kerana pandangan semesta muncul dalam minda seseorang atau anggota masyarakat sama ada daripada perspektif idea, pandangan, fahaman, kepercayaan dan sebagainya. Menyedari perkara yang berada dalam fikiran merupakan sasaran asas kepada pembentukan pandangan semesta, maka Md Salleh Yaspar, dalam penulisannya tentang pandangan semesta masyarakat Malaysia, menerangkan:

The term world view, first of all, recognizes the distinction between man and his surrounding and universe, and refers to the certain aspect of the relationship between the two. The aspects and issues focused on in this relationship is how man looks on his universe, that is, what does he think of himself, of his surrounding, and what pattern of relationship he sees between them. Thus, world-view, ultimately, concerns the set of ideas man has, firstly about the universe that confronts him. The universe comprises mainly of the human, that is, society, and the non-human which is made up of both natural and supernatural objects and beings. (Md Salleh Yaspar 985), 253-284, 253, 254).

Petikan di atas selaras dengan pendapat Albert Schweitzer (1875-1965), penerima *Noble Peace Prize* 1952, yang melihat pandangan semesta sebagai mekanisme dalam memahami pemikiran masyarakat tentang alam. Beliau berkata pandangan semesta ialah *"the some total of thoughts which a community or individual think about the nature and purposed of the universe and about the place and destiny of mankind within the world."* (Albert Schweitzer, 1946, iv). Berbeza dengan fahaman ini, Syed Muhammad Naquib al-Attas menjelaskan bahawa pandangan semesta Islam merangkumi dunia dan akhirat yang mana aspek dunia merupakan persediaan bagi aspek akhirat. Selepas mengambil kira dua aspek kehidupan manusia ini, al-Attas cenderung mentakrifkan pandangan semesta sebagai pandangan tentang realiti atau hakikat yang terjelma dari mata hati manusia mengenai kewujudan seluruh alam. Pandangan ini dipadukan oleh semua komuniti dalam sesebuah masyarakat untuk dijadikan sebagai satu sistem utuh untuk dipraktikkan oleh ahli dalam masyarakat tersebut. (S.M.N. Al-Attas 1995; Ugi Suharto, 1997, 45-50).

Persepsi masyarakat boleh digambarkan melalui kerangka pemikiran dan pandangan semesta Melayu yang dapat dicerminkan melalui kepercayaan warisan yang masih terdapat tinggalannya dalam kehidupan seharian. Ini jelas apabila, Mohd. Taib Osman, pengkaji terkenal mengenai warisan masyarakat Melayu, mengesahkan bahawa pandangan semesta Melayu mempunyai identiti tersendiri dan berkaitan dengan kepercayaan warisan mereka terhadap kuasa luar biasa yang dihubungkan dengan persekitaran dan setiap kejadian yang berlaku pada diri

dan sekeliling mereka. Kepercayaan ini adalah hasil daripada kesatuan atau siratan yang terdiri daripada unsur-unsur yang mempunyai asal-usul yang berbeza-beza iaitu dengan bermulanya pengaruh animisme-dinamisme kepada pengaruh Hindu dan Buddha seterusnya disatukan ke dalam unsur-unsur Islam. (Mohd Taib Osman, 1977, 1-30).

Pandangan Semesta Masyarakat Melayu Pra Agama Hindu-Buddha

Masyarakat Melayu Pra agama hindu-buddha seperti masyarakat lain berfikiran animisme. Perkataan animisme berasal perkataan bahasa Latin *anima*, yang mengandungi erti *jiwa*, dan ia membawa pengertian kepercayaan terhadap adanya jiwa bagi tiap sesuatu yang mawjud. Alam semesta ini, yang digelar oleh sesetengah ahli falsafah Tabiah, didiami oleh pelbagai jenis jiwa masing-masing mengikut martabatnya, dan segala jirim dan jisim masing-masing berjiwa. (S.M.N. al-Attas, 2001, 9-10; Mohd. Taib Osman, 1977, 1-30, 21); Roland Werner, 1993, 279; Amran Kasimin, 1995, 2, 3, 4, 5, 6).

Jelas bahawa animisme merupakan kepercayaan bahawa setiap benda (objek) ada jiwa, roh dan semangat yang mempunyai perwatakan sendiri. Sudah pasti, tempat-tempat tertentu mempunyai penunggu. E.G. Tylor mendapati kepercayaan ini dapat dicerminkan melalui amalan atau upacara “menyembah pantai” atau “memberi makan hantu” yang lazim diamalkan oleh masyarakat primitif bagi tujuan komunikasi dengan makhluk-makhluk yang berkuasa atas satu-satu tempat. (Mohd. Taib Osman, 1977, 1-30, 4, 21); Mohd. Taib Osman, 1983, 127).

Implikasi daripada fahaman animisme, maka muncullah kepercayaan dinamisme iaitu kepercayaan kepada tenaga yang ada dalam roh, jiwa dan semangat dalam diri manusia, haiwan, tumbuh-tumbuhan, benda-benda yang boleh mendapat kesan baik dan buruk kepada manusia. Kepercayaan dinamisme ini melahirkan magis iaitu penguasaan terhadap kuasa atau tenaga ghaib. Oleh itu masyarakat pada zaman ini mempercayai wujudnya makhluk ghaib yang dapat mengganggu dan menakutkan mereka. Difahami melalui istilah sembahyang yang diambil daripada perkataan *hyang* yang seerti dengan *pyang* atau *moyang*, menunjukkan bahawa masyarakat Melayu berkepercayaan animisme dan dinamisme iaitu kepercayaan kepada roh nenek moyang. Roh nenek moyang ini dipercayai masih berada dalam kalangan masyarakat dan mempunyai tenaga yang kuat yang boleh mempengaruhi kehidupan masyarakat. Roh nenek moyang perlu ditenangkan melalui upacara pemujaan dan penyajian. Didapati juga, perkataan “Tuhan” yang berasal daripada perkataan “tuha-an” iaitu gandingan perkataan “tuha” yang bermaksud “tua” dan “yang tidak berpermulaan”, membentuk konsep “Sang Hyang Tunggal” yang bermaksud “Tuhan yang Maha Esa” mempunyai ciri-ciri animisme dan dinamisme. Hasil daripada kepercayaan ini, maka lahirah peraturan atau pantang larang tertentu dalam sesuatu masyarakat. (Noresah Baharom, 2007, 1722 s.v. “tuha”).

Pandangan Semesta Melayu Dipengaruhi Agama Hindu Dan Buddha

Pengaruh Hindu dan Buddha dalam perubahan tradisional Melayu telah meninggalkan kesan begitu mendalam. Terdapat mantra mengatakan urutan bomoh di Alam Melayu itu adalah pertamanya daripada Siva, kedua daripada Nur Muhammad, ketiga daripada Lukman al-Hakim dan keempat baru sampai kepada bomoh. Ini jelas bahawa, Hinduisme dan Buddhisme telah disebarkan secara meluas di Kepulauan Melayu terutama golongan atasan atau pemerintah untuk memperteguh kedudukan mereka, manakala masyarakat umum hanya menerima pengaruh itu untuk disesuaikan dengan kepercayaan warisan tetapi tidak sampai mengubah pandangan hidup mereka. Hinduisme-Buddhisme sebenarnya mempunyai ciri-ciri animisme-dinamisme yang tersendiri. (Roland Werner, 1993, bahagian 1 bab 3).

Oleh itu, masyarakat Melayu pada waktu itu merasakan kepercayaan Hinduisme-Buddhisme yang baru dibawa masuk serasi dan tidak sekali-kali berlawanan dengan kepercayaan yang sudah sedia mereka anuti. Dengan kedatangan agama Hindu-Buddha, upacara penyembahan keagamaan lebih tersusun dan berbentuk rasmi. Walaupun, tidak seluruh pengaruh Hindu-Buddha berjaya mempengaruhi orang Melayu tetapi pengaruhnya amat mendalam dalam kalangan masyarakat berkedudukan tinggi. Pada ketika ini institusi perbomohan adalah satu institusi yang mendapat tempat dalam masyarakat sehinggakan di istana juga mempunyai bomoh diraja. Perkara-perkara yang membesarkan dewa-dewa supaya dapat dikaitkan dengan kedudukan dan status raja sebagai penjelmaan dewa-dewa, amat dirasai sehingga sekarang. Melalui konsep ini, kedudukan raja-raja dari aspek spiritual dan peranan fizikal diperkukuhkan melalui upacara keagamaan untuk menjadikan raja-raja sebagai berperibadi yang luhur, suci dan kudus. Di samping itu, upacara keagamaan diraja juga dilakukan dalam tujuan pentadbiran dan menjaga jajahan serta rakyat mereka. (S.M.N Al-Attas, 1972, 13).

Sesuai dengan kepercayaan di atas, walaupun tidak semua amalan, ritual-ritual keagamaan yang dijalankan pada ketika ini menggunakan jampi *mantera* bagi memuja dewa-dewa yang terjelma dalam objek-objek seperti pokok, batu, bukit, pantai yang dipercayai boleh menjadi penghubung dengan dewa serta mempunyai kuasa magis. Jampi *mantera* yang digunakan ketika itu banyak berunsurkan tuhan dengan memasukkan perkataan yang disebut sebagai "Om" yang memberi maksud dewa. Terdapat pelbagai dewa dalam kepercayaan agama Hindu-Buddha yang dipercayai mempunyai kesaktian dan kekuatan ghaib. Ini dapat membuktikan bahawa masyarakat Melayu ketika itu telah mula mempercayai wujudnya tuhan.

Pandangan Semesta Melayu Selepas Kedatangan Agama Islam

Islam merupakan agama berasaskan "tauhid". Orang Islam diwajibkan mempercayai bahawa Allah (s.w.t.) sahaja Tuhan yang Menjadikan, Tuhan yang Disembah dan Yang memiliki Nama-Nama Husna (*al-Asma' al-Husna*) serta Sifat (*al-Sifat*) kesempurnaan. Kepercayaan ini telah menukar kepercayaan animisme-dinamisme, seperti kepercayaan kepada penunggu tempat tertentu, kepada kepercayaan Tauhid. Mentera yang dibaca dalam upacara bercucuk tanam, menyeru supaya "Datuk Petala Bumi", "Jin Tanah", "Si Jeranjang", "Si Jerunjung" ditukar kepada permohonan kepada "Ya Allah" atau "Bismillahirrahmanirahim".

Kepercayaan berteraskan Tauhid seperti yang disebutkan di atas telah dibawa ke Alam Melayu dan seterusnya, dalam tempoh dua abad, berjaya memantapkan hampir keseluruhan pandangan semesta Melayu selepas berlakunya proses pentakrifan semula tentangnya. Kedatangan dan penyebaran pengaruhnya secara aman sesuai dengan masyarakat tempatan yang penuh dengan sifat toleransi, mempercepatkan lagi proses pentakrifan semula. Dalam tempoh yang relatif singkat agama baru ini telah menjadi pilihan dan berjaya merubah pandangan semesta masyarakat tempatan. Contohnya, takrif istilah "Tuhan", "Sembahyang", "Jampi" telah diIslamisasikan selepas istilah "Rabb", "Solat" dan "Ruqyah" diasimilasikan dalam kehidupan baharu ini. Perkara yang ada dalam pemikiran inilah telah memperluaskan pemikiran masyarakat Melayu sehingga mereka boleh menerima fahaman dari tamadun-tamadun lain yang tidak bercanggah dengan prinsip Islam dan ia terus berkembang dan diasimilasikan. Walaupun wujudnya beberapa pertentangan antara ajaran agama Islam dengan pandangan semesta mereka sebelum ini, tetapi mereka tidak mengetepikan atau membuang keseluruhannya pandangan semesta tersebut sebaliknya ia cuba diintegrasikan dan diberi suatu pentakrifan baru agar pandangan semesta mereka ini masih diterima dan dipraktikkan. (Mohd. Taib Osman, 1977, 1-30, 23).

Sekali lagi boleh ditegaskan di sini bahawa berlainan dengan penyebaran Islam di Asia Tengah dan negara-negara Teluk, proses perkembangan tamadun dan asimilasi di Tanah Melayu berlaku dengan lembut lagi harmonis, diterima dengan hati lapang dan jiwa terbuka, tanpa pergolakan, tanpa pertentangan yang boleh menjejaskan keharmonian hidup hingga mencetuskan rasa bimbang, rasa takut dalam kalangan masyarakat. Oleh itu, sisa-sisa unsur agama Hindu dan animisme-dinamisme masih dapat dilihat dalam sistem kepercayaan mereka. Ini jelas apabila didapati pandangan semesta orang Melayu sebahagiannya masih terdiri daripada kepercayaan-kepercayaan purba seperti "semangat", "hantu", "jembalang", "penunggu" atau "pelesit" dan tidak ketinggalan pula kepercayaan-kepercayaan seperti sihir, keramat dan lain-lain yang diterima oleh orang Melayu daripada paduan peradaban Islam. (Mat Yusoff Kassim, 1975); J.N. McHugh, 1959).

Seperti telah dijelaskan di atas bahawa, Islam tidak menghapuskan semua

unsur kepercayaan tradisi Melayu. Tambahan pula perlakuan agama itu sendiri menekankan konsep wujudnya kuasa luar biasa. Oleh itu, hubungan di antara Islam dan kepercayaan warisan Melayu dapat disatukan apabila kedua-dua teras ini berpaksi kepada kepercayaan kuasa luar biasa iaitu kepercayaan bahawa Tuhan adalah yang Maha Kuasa. Ini menunjukkan bahawa ciri-ciri perubatan Islam itu sendiri dapat diselarikan dengan mana-mana peradaban dan kebudayaan. Ia dapat disesuaikan dengan penggabungan kebudayaan lain tanpa menjejaskan prinsip asasnya iaitu ketauhidan kepada yang Satu, Allah (s.w.t). Ini jelas dalam banyak hadis Nabi (s.a.w) yang menerangkan tentang penyakit dan ubat-ubatan berciri-ciri *religious* dan *Tauhidic*. Ia memperlihatkan bagaimana keseluruhan ilmu pengetahuan dalam Islam merupakan suatu kesatuan yang dipertalikan dengan sumber segala ilmu pengetahuan iaitu Kesatuan dari Allah (s.w.t). (Afzalur Rahman, 1988, 329).

Tambahan lagi, konsep tauhid, konsep *Abdullah*, konsep manusia sebagai hamba Tuhan, konsep *khalifah Allah fi al-Ard*, telah diasimilasikan dan mempengaruhi masyarakat Melayu. Ini jelas dapat ditemukan dalam ilmu perbomohan Melayu (perubatan tradisional) dan dalam beberapa upacara adat. Wan Mohd Nor Wan Daud telah membuat satu kesimpulan mengenai keteguhan masyarakat Melayu kepada ajaran Islam dengan berkata:

"Saya ingin mengetengahkan sebab utama kenapa umat Islam di Alam Melayu teguh berpegang kepada ajaran Islam walaupun kedatangan Islam ke sini tidak berlaku dengan kekuatan tentera dan ekonomi, dan walaupun kemudiannya umat Islam ditakluki oleh golongan Kristian yang kuat dan pintar. Sebabnya tidak lain kerana pandangan alam dan kerangka keilmuan Melayu berteraskan Islam telah berakar dalam akal sanubari Melayu. Proses pengislaman ini berjaya kerana kewibawaan tokoh-tokoh pembawa agama itu, dan keikhlasan para pemimpin dan pembesar memeluk agama baru itu. Islam telah mengangkat martabat manusia sebagai khalifah Allah S.W.T di muka bumi, dan martabat seorang mukmin lebih tinggi daripada malaikat! Hakikat penting ini boleh membantu Masyarakat Islam Hadhari mengharungi gelombang besar globalisasi yang dipacu oleh arus sekularisme dan pluralisme yang kuat. (Wan Mohd Nor Wan Daud, 2006, 112)."

Hasil kajian melalui soal selidik: "Saya percaya penyakit yang berpunca dari jin dan syaitan wujud" menunjukkan masyarakat Melayu percaya pada kewujudan hantu atau makhluk halus. Kepercayaan ini telah disesuaikan dengan ajaran Islam. Menurut ajaran Islam, hantu tidak wujud tetapi ia adalah jelmaan daripada jin dan syaitan yang sentiasa ingin menakut-nakutkan dan merosakkan akidah manusia.

2. Kepercayaan kuasa-kuasa luar biasa antaranya hantu-hantu yang dapat mengganggu kesejahteraan hidup masyarakat Melayu dan ada juga yang mempercayai bahawa hantu-hantu ini turut dapat menjamin keselamatan mereka, maka kepercayaan seperti ini tidak dapat dilupakan secara menyeluruh. Tetapi mereka menjadikan ia sebagai reinterpretasi iblis dan syaitan yang diterima daripada ajaran Islam dengan konsep lama hantu dan jembalang dalam kepercayaan tradisional orang-orang Melayu.

Seperti dalam surah al-Nas dan al-Falaq, Allah (s.w.t) berfirman dalam al-Quran yang bermaksud:

"Katakanlah (wahai Muhammad): aku berlindung kepada (Allah) Pemelihara sekalian manusia. Yang menguasai sekalian manusia, Tuhan yang berhak disembah oleh sekalian manusia, dari kejahatan pembisik, penghasut yang timbul tenggelam, yang melemparkan bisikan dan hasutannya ke dalam hati manusia, (iaitu pembisik dan penghasut) dari kalangan jin dan manusia. (Surah an-Naas)"

"Katakanlah (wahai Muhammad): Aku berlindung kepada (Allah) Tuhan yang menciptakan sekalian makhluk, dari bencana makhluk-makhluk yang Ia ciptakan; dan dari bahaya gelap apabila ia masuk; dan dari kejahatan makhluk-makhluk yang menghembus-hembus pada simpulan-simpulan (dan ikatan-ikatan); dan dari kejahatan orang yang dengki apabila ia melakukan dengki. (Surah al-Falaq)"

Lantaran daripada kepercayaan wujud makhluk halus, maka tidak hairanlah orang Melayu tradisional mempunyai banyak pantang-larang yang merupakan kepercayaan masyarakat Melayu zaman lampau berkaitan dengan adat dan budaya warisan nenek moyang. Antara contoh pantang-larang yang telah diperturunkan secara lisan sejak zaman berzaman adalah dilarang ketawa pada waktu Maghrib kerana hantu akan datang, tidak boleh kencing berdiri kerana punggung akan dijamah hantu, tidak boleh tidur di muka pintu kerana hantu akan melangkah kita, jangan tidur selepas makan, jika tidak akan ditindih hantu, jangan tidur di atas pokok kerana akan dimakan langsuir, dilarang bermain atau keluar rumah pada waktu senja kerana akan disorok hantu, ditegah melaung di tengah hutan kerana akan disahut oleh hantu dan yang terakhir ialah dilarang menegur sesuatu yang aneh atau ganjil jika berada dalam hutan kerana mungkin akan dirasuk atau sesuatu yang malang akan menimpa individu yang menegurnya. (R.J. Wilkinson, 1957, 1-87; Wan Lela. 1922, 263-265).

Gabungan unsur agama dan adat dilakukan hampir setiap aspek kehidupan masyarakat Melayu. Upacara menduduki rumah baru, melenggang perut dan bercukur misalnya dibuat dengan mengadakan kenduri doa selamat memohon kepada Allah untuk kesejahteraan juga perlindungan daripada segala bentuk gangguan makhluk-makhluk halus yang jahat. Keadaan ini melambangkan jiwa masyarakat Melayu penuh dengan sifat berhati-hati, tertib dan penuh etika dalam menjalani kehidupan seharian. Dengan sifat inilah jampi mentera yang diamalkan sebelum kedatangan Islam masih lagi dipegang dengan diberi sedikit perubahan melalui pengadaptasian dengan ayat-ayat al-Quran dan hadis Nabi. Antaranya jampi-jampi ini digunakan untuk pelindung diri, ahli keluarga serta harta benda mereka. Antara lain pengadaptasian ini juga telah mengubah peranan bomoh dahulu yang menyediakan tangkal dan azimat buat pendinding diri dari kecelakaan yang biasa

digantung di leher-leher lelaki atau perempuan atau di dinding-dinding rumah, tapi sekarang ini semua itu tiada lagi, sebaliknya di dinding-dinding rumah dihiasi dengan ayat-ayat suci al-Quran. Walaupun begitu, institusi perbomohan kekal sehingga kini dengan pendefinisian semula dalam peranan, cara dan perlakuan perbomohan tersebut. Ini jelas memperlihatkan bahawa pandangan semesta masyarakat Melayu adalah berdasarkan aspek-aspek kepercayaan dan keagamaan.

Sekalipun, agama Islam merupakan agama yang cukup ketat dan cukup tegas unsur tauhidnya sehingga ia tidak dapat menerima sebarang bentuk syirik, namun cara dan pendekatan pendakwaan dalam proses penyebarannya di rantau ini adalah berlangsung penuh toleransi. Upacara penyembahan dan pemujaan yang diwarisi daripada fahaman animisme dan Hindu-Buddha tidak terus dihapuskan tetapi diubahsuai. Maka adat-adat dan persembahan dan jamuan kepada roh-roh diubah kepada kenduri tahlil yang dimakan bersama. Adat membakar kemenyan dan bacaan mantera kepada roh-roh selepas mati diubah kepada upacara tahlil dan doa yang panjang dan sedih.

Proses pengislaman masyarakat Melayu telah menghasilkan transformasi jiwa dan minda Melayu. Ajaran Islam yang dilandaskan kepada ilmu dan perkembangan minda telah membebaskan bangsa Melayu daripada belunggu tahyul, dongeng, mitos dan pelbagai kepercayaan karut. Kedatangan mubaligh-mubaligh Islam dari Arab, India, China dan rantau Nusantara ini telah menyedarkan masyarakat Melayu tentang kesalahan kepercayaan amalan-amalan yang karut. Gejala isme-isme yang tidak sihat pada waktu itu beransur-ansur hilang kegemilangannya bahkan di sesetengah tempat umpamanya Aceh, isme-isme tersebut telah dibanteras sehingga ke akar umbinya. Inilah hasil dari tarbiah dan didikan mubaligh-mubaligh dan para da'i Islam yang alim lagi suci. Kehadiran mubaligh-mubaligh tersebut seumpama membawa sirna kegemilangan dan kecemerlangan kepada penduduk tempatan.

Kedatangan Islam juga telah mengubah bentuk kepercayaan dan corak hidup masyarakat Melayu juga pandangan semesta mereka. Kepercayaan kepada dewa dan animisme bertukar kepada kepercayaan Allah (s.w.t) dan Rasul-Nya. Walau bagaimanapun, masih banyak tanda-tanda yang menunjukkan masyarakat Melayu terpengaruh dengan unsur-unsur sebelum kedatangan Islam. Tetapi, ia bukanlah kepercayaan karut yang merosakkan akidah, sebagai contoh, ibu mengandung, bapa dikehendaki supaya tidak melakukan perbuatan yang keji. Dengan berbuat demikian, dipercayai anak yang bakal lahir sedikit sebanyak akan mewarisi perangai buruk *daripada kelakuan buruk kedua-dua ibu bapanya* semasa mengandungkannya. Kepercayaan ini tidak bersalahan dengan Islam kerana peranan ibu bapa bermula sejak anak dalam kandungan lagi untuk memberi perlindungan kepada anak-anak dari sebarang gejala negatif.

Jelas sekali, Islam telah mempengaruhi pandangan semesta Melayu hatta Islam telah diisytiharkan sebagai agama Persekutuan. Pandangan semesta ini

boleh difahami dalam peribahasa terkenal dan berpengaruh: “Biar mati anak, jangan mati adat”, “Adat bersendikan syarak”. Peribahasa ini dapat dilihat melalui pandangan semesta dan amalan orang Melayu. Orang Melayu Muslim menjalankan ibadat sembahyang sebanyak lima kali sehari pada setiap hari. Di samping itu, mereka juga perlu bersembahyang Jumaat sekali dalam seminggu. Selain daripada ibadat sembahyang, mereka juga berpuasa sepanjang bulan Ramadhan, menurut kalendar Islam yang dikenali sebagai kalendar Hijrah. Mereka juga membayar zakat pada waktu-waktu tertentu dan menunaikan haji sekali dalam seumur hidup bagi yang berkemampuan di Mekah, Arab Saudi. Selaras dengan ini, usaha akan dibuat dalam makalah ini untuk mengenalpasti dan mengetahui pandangan masyarakat Melayu beragama sebagai langkah terbaik untuk memahami sejarah dan falsafah pemikiran masyarakat Melayu Islam di Malaysia.

Kesimpulan

Dapatan menunjukkan, pemikiran orang Melayu kontemporari kebanyakannya datang daripada alam pemikiran Islam bukan dari Alam Melayu sepenuhnya, sehingga Islam mendasari suatu *weltanschauung* yang seragam bagi semua umatnya. Ini bermakna dasar kebudayaan orang Melayu ialah kepercayaan kepada Zat Allah (s.w.t) Yang Maha Esa iaitu konsep tauhid yang mendasari seluruh kehidupannya. Sesiapa yang hendak memahami kebudayaan orang Melayu tanpa lebih dahulu mengenali kepercayaan kepada Zat Allah (s.w.t), ia hanya dapat mengenali kulitnya sahaja, kerana Zat Allah (s.w.t) yang Maha Esa yang menciptakan segala-galanya, termasuk alam dan manusia.

Rujukan:

- Al-Attas, S.M.N (1972), *Islam dalam Sejarah dan Kebudayaan Melayu* (Kuala Lumpur: Universiti Kebangsaan Malaysia).
- _____, (1995), *Prolegomena to the Metaphysics of Islam: An Exposition of the Fundamental Elements of the Worldview of Islam* (Kuala Lumpur: ISTAC).
- _____, (2001), *Risalah untuk Kaum Muslimin* (Kuala Lumpur: ISTAC).
- Baharom, Noresah (2007), ed., *Kamus Dewan* (Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka).
- Kasimin, Amran (1995), *Santau dan Kaedah Rawatan* (Kuala Lumpur: Dewan Bahasa & Pustaka).
- Kassim, Mat Yusoff (1975), “Konsep Hantu dalam Masyarakat Melayu Kampung Sungai (Kelantan) dan Cara-Cara Perubatan Tradisional yang Berkaitan dengannya” (Latihan Ilmiah, Universiti Malaya).

- McHugh, J.N. (1959), *Hantu-Hantu: An Account of Ghost Belief in Modern Malaya* (Singapura: Singapore Eastern Universities Press).
- Osman, Mohd Taib (1977), "Perbomohan: Satu Aspek World-View dalam Kebudayaan Melayu" dalam *Masyarakat Melayu: Antara Tradisi dan Perubahan*, Zainal Kling, ed. (Kuala Lumpur: Utusan Publications & Distributors), 1-30.
- _____. (1983), *Bunga Rampai Kebudayaan Melayu* (Kuala Lumpur: Dewan Bahasa & Pustaka).
- Rahman, Afzalur (1988), "al-Tibb al-Nabawi" dalam *al-Quran dalam Pelbagai Disiplin Ilmu* Zaimuddin (ed.) (Jakarta: Lembaga Penelitian Sain-sain Islam).
- Schweitzer, Albert (1946), *Civilization and Ethics* (London: Adam and Charles Black).
- Suharto, Ugi (1997), Ulasan Buku *Prolegomena to the Metaphysics of Islam*, dalam *al-Hikmah*, Bil. 3/Tahun 3, Julai-September, 45-50.
- Wan Daud, Wan Mohd Nor (2006), *Masyarakat Islam Hadhari* (Kuala Lumpur: Dewan Bahasa & Pustaka).
- Wan Lela (1922). "Some Malay Beliefs" dalam *Journal of Federal Malay States Museums*. 9, 263-265.
- Werner, Roland (1993), *Transcultural Healing: The Whole Human* (Kuala Lumpur: University Malaya Press).
- Wilkinson, R.J. (1957), "Papers on Malay Customs and Beliefs" dalam *Journal of Malayan Branch Royal Asiatic Society*. 30, 1-87.
- Yaspar, Md Salleh (1985), "The World-View of Peninsular Malaysian Folk-Tales and Folk Drama" dalam *Malaysian World-View*. Mohd. Taib Osman, ed. (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies Program).